

Diarienummer: LED 2021/29
Handling: 3

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
ju.ema@regeringskansliet.se

Yttrande över Krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för svenskt medborgarskap (SOU 2021:2)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har uppmanats att yttra sig över ovanstående betänkande. DO vill utifrån sitt uppdrag och verksamhetsområde lämna följande synpunkter.

Tidigare utredningar har behandlat frågan om språkkunskapskrav för svenskt medborgarskap. 1997 års medborgarskapskommitté uttalade i sitt betänkande Svenskt medborgarskap att krav på språkkunskaper, främst av rättviseskäl, inte borde knytas till medborgarskapet.¹ 2012 års medborgarskapsutredning gjorde i sitt betänkande Det svenska medborgarskapet bedömningen att andra modeller för att koppla det svenska språket till medborgarskapsförvärv var att föredra framför ett språkkunskapskrav.² Som skäl för bedömningen angavs det oklara kunskapsläget om vilka följder ett språkkunskapskrav skulle få och de risker som finns för negativa effekter, framför allt för dem som har sämst förutsättningar att uppfylla kravet.

Av det nu aktuella betänkandet framgår att kunskapsläget har förbättrats sedan tidigare genomförda utredningar. Utredningen redogör i avsnitt 7.4.2 av betänkandet för delar av den relativt omfattande forskning som har bedrivits de senaste 15 åren gällande betydelsen av krav på språkkunskaper för integration samt för förvärvande av medborgarskap. Bland annat redovisas forskningsstöd för att språkkrav är det krav, framför till exempel försörjnings- och vandelskrav, som utgör det största hindret för medborgarskap och att det skapar störst problem för äldre personer och kvinnor.³ Av betänkandet framgår således att ett införande av ett sådant

¹ SOU 1999:34 s. 313.

² SOU 2013:29 s. 186.

³ SOU 2021:2 s. 195.

krav kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön och viss ålder genom att de i jämförelse med andra har svårare att uppfylla kravet. Av redovisad forskning framgår även att faktorer som modersmålets likhet med det nya språket är av betydelse för förmågan att lära sig ett nytt språk.⁴

Enligt DO:s uppfattning är det mot denna bakgrund angeläget att det under ärendets fortsatta beredning noggrant övervägs huruvida det av utredningen föreslagna språkravet kan anses utgöra ett lämpligt och nödvändigt medel för att uppnå den föreslagna lagstiftningens ändamål. Det bör vid en sådan prövning övervägas vilka eventuella alternativa åtgärder som skulle kunna uppnå det eftersträvade syftet att stärka medborgarskapets status och främja ett inkluderande samhälle.

Utredningen bedömer att de eventuella negativa konsekvenserna av ett införande av kunskapskrav för medborgarskap mildras genom möjligheterna till anpassning och dispens för den med funktionsnedsättning med mera (se avsnitt 16.4.7). DO ser positivt på att utredningen i enlighet med direktiven har utrett frågan om undantag från kunskapskravet för personer med funktionsnedsättning och lämnat förslag på möjlighet till dispens och anpassning vid genomförande av prov.

Beslut i detta ärende har fattats av Lars Arrhenius efter utredning och förslag från Maya Hald. I den slutliga handläggningen har också enhetschefen Lovisa Strömberg, enhetschefen Annelie Sjöberg och chefsjuristen Mattias Falk deltagit.

Lars Arrhenius
Diskrimineringsombudsman

⁴ SOU 2021:2 s. 192.